

БИБЛИОТЕКА ГРАДА БЕОГРАДА

Београд је релативно касно добио своју градску библиотеку. Док други мањи градови имају старе богате библиотеке, Београд је добио градску библиотеку пре нешто више од двадесет година, иако је још у првој половини деветнаестог века постао престоница нове српске државе и почео да прераста границе средњовековне турске варошице — утврђења, а после Првог светског рата постао и велеград.

Замисао о оснивању градске библиотеке јавила се одмах после Првог светског рата, али је требало да прође низ година да би се она остварила. Већ 1921 године у буџету Општине града Београда налази се позиција од Дин. 10.000 за „обнову библиотеке“. Ово се понавља и следећих година. Год. 1922 предвиђено је за исту сврху 8.000, 1923 год. 10.000 дин., 1924 и 1925 по 60.000 дин., за 1926 50.000 дин. а за 1927 и 1928 по 76.000 дин. Међутим, овај новац није утрошен за потребе библиотеке, а оно мало књига што је из ових средстава купљено брзо је нестало. Тек 1929 године озбиљније се приступа раду на оснивању библиотеке. Захтеви за то јављају се већ озбиљније и конкретније и преко штампе, при чему се већ одређују циљ и перспективе рада библиотеке. Бранислав Нушић у Општинским новинама, поред образложења захтева за отварање библиотеке и музеја града Београда, даје и нацрт буџета за ове установе, што упућује на помисао да је руководећим људима требало доказати да ове тако важне установе неће много скупо стајати.

У буџету за 1929 год. за оснивање библиотеке предвиђено је 100.000 дин. а

ускоро затим донето је и решење о отварању те библиотеке, заједно са музејом. Библиотека је добила за задатак да сакупља комуналну литературу о Београду, и да у исто доба најширим слојевима београдског становништва пружи богати избор стручних књига и белетристике.

У прво време библиотека је била смештена у једној општинској канцеларији у Узун Мирковој улици. Већ само та чињеница, да је библиотека имала само једну просторију, учинила је да се књиге нису могле издавати читаоцима. Број књига набављених у 1929 години износио је 4076, а идуће 1930 из буџета од 250.000 дин. набављено је 3128 књига.

Нове просторије библиотека је добила јануара месеца 1931 год. и од тада је практично почела да ради. Већ у самом почетку она је добила оне облике које и сада има. Поред читаонице за одрасле отворена је и дечја читаоница. Рад у Библиотеци удешен је по децималној класификацији, а ван ње образовано је одељење уметничких репродукција и одељење за Београд и његову комуналну историју. Од 1931 године библиотека је набавила 2321 књигу. Интересовање читалаца с почетка је било мало, особито у дечјој читаоници, која је првих дана била готово празна, али се то ускоро поправило, те је до краја 1931 библиотека имала 1269 одраслих читалаца и 629 деце са 30.896 посета.

У 1932 години буџет је смањен за 50.000 динара, иако је у предлогу буџета тражено да се он повећа, особито ставка за набавку књига. Ради тога је ове године набављено 1923 књиге. Број чланова износио је 1774 са 30.558 посе-

та. За ово време приређиване су изложбе књига, а у дечјој читаоници је расписан конкурс за најбољу књигу, који је дао интересантне резултате.

Крајем 1932 год. библиотека се преселила у Косовску улицу. Нове просторије дале су могућности да се библиотека боље и културније уреди што је за њен даљи рад значило стваран напредак, али се одмах затим у њеном раду појавила сметња. Буџет за 1933 и 1934 смањен је за 50 до 80% према ранијим буџетима те је набавка књига скоро сасвим изостала. Број читалаца се међутим није смањио, јер је библиотека била претплаћена на све важније часописе и новине.

Из зграде у Косовској ул. библиотека је 1935 године пресељена још једанпут, и то у зграду у којој се и сада налази. Ову зграду је општина купила за потребе библиотеке и музеја и у ту сврху извршила потребне адаптације, те је зграда сасвим одговорила тадашњим потребама ових двеју установа које су биле тек у зачетку. Па ипак до потпуног предавања зграде библиотеци и музеју дошло је тек 1940 године. Од 1935 године буџет библиотеке се нешто повећао те је и књижни фонд повећан. Међутим све је то било недовољно за пун рад ове установе. Ради тога је вођена пропаганда за помагање библиотеке поклањањем књига. Ово је био један значајан извор богаћења књижног фонда, али треба истаћи, да је и ту долазило до удворичког истицања поклона које су чинили немачко посланство и друге немачке установе, иако је јасно да су Немци преко тога водили пропаганду, како по садржини поклоњених књига, тако и по истицању тих поклона у јавности.

Године 1940 библиотека је имала 22735 књига.

За време рата библиотека је радила али тај рад је био јако ограничен. Пре свега, 1941 године у једном одељењу библиотеке је избио пожар. Књиге су углавном сачуване, док су неки музејски објекти пострадали; али је ово заједно са ратом пореметило рад библиотеке. Зграда је реновирана 1942 године

и библиотека је наставила са радом. Буџети, а и издавачка делатност били су јако ограничени, те је и набавка књига била сведена на малобројна издања „Југоистока“ и на немачку нацистичку књигу.

Библиотека није радила редовно и због несташице огрева, а читаоница је била врло слабо посећена, јер се у непосредној близини налазила зграда специјалне полиције, чији су агенти врло често навраћали у читаоницу.

За време рата библиотека је оштећена са 4226 књига. Велики број тих књига нестао је у рату заједно са људима код којих су биле на читању, а изван број су уништили немачки војници док су једно време били смештени у просторијама библиотеке. Пред крај рата важније и скупље књиге, инвентарске књиге и званична акта библиотеке пренети су на чување у трезоре Народне банке заједно са скупоценим предметима из музеја.

После ослобођења Београда библиотека није одмах могла почети рад са публиком. Било је потребно вратити књиге склоњене у Народној банци и извршити обнову библиотеке. Рад са публиком отпочео је 18 јуна 1945 год. Тада је библиотека имала око 22.000 књига. У току 1945 и 1946 године библиотека је озбиљно развила свој рад. Број књига се попео на 29.292 са 4.200 чланова. Набављани су скоро сви важнији листови и часописи из Београда и унутрашњости. И сада је обновљено Дечје одељење. Читаонице су радиле преко целог дана. У току зиме велика читаоница је била затворена, а књиге су се издавале у једном делу магацина који се загревао. Књижни фонд је повећан куповином из редовних буџета и поклонима разних установа и појединаца. У овом времену су набављени комплет Српске књижевне задруге и добар број издања Српске академије наука.

У библиотеци су одржани разни курсеви, предавања и саветовања библиотекара.

Главну тешкоћу у раду је чинило неуредно враћање књига што ће се понављати и следећих година. Крајем го-

дине почело се са прикупљањем старих књига из рејонских библиотека и фонда градске библиотеке, да би се тако образовало одељење старе књиге. Тада је одлучено да се почне са скупљањем плаката, прогласа, парола и др., али се на том врло мало урадило.

Године 1947 библиотека је имала 35.800 књига. Чланова је било 2.226. Библиотека је примала 47 дневних листова и часописа.

Следеће 1948 године број књига се попео на 39.813, а број читалаца на 3.800 са неколико десетина хиљада посета. У библиотеци је одржан курс за библиотекарке од 1. IV. до 30. VI. Одржаване су везе са мањим библиотекама у Београду и околини.

Године 1949 библиотека се подухватила једног веома крупног и компликованог посла, преинвентарисања читавог књижног фонда. Овај посао је било врло потребно предузети, јер се по старом

начину инвентарисања тешко могао утврдити и приближан број књига којима библиотека располаже (ради чега се раније цифре могу узети као приближно тачне). Међутим, овај посао није био правилно процењен. Они који су га почели, тврдили су да ће посао бити завршен у току 1949 год. с тим, да посао у читаоници не престаје, а он ни до данас није у потпуности завршен, те се ради тога не може дати тачан број књига ни за 1949 годину, ни за следеће године.

У 1950 години настављен је рад на преинвентарисању књига, али сада с тим, да се тај посао неће завршити до краја године, него ће се наставити и у 1951 години.

Преинвентарисано је 8000 књига, а набављено 4000 нових књига. Децимална класификација је допуњена према приликама и потребама библиотеке.

BIBLIOTHÈQUE DE LA VILLE DE BEOGRAD

N. DAMJANOVIC

Beograd a reçu relativement tard sa bibliothèque, fondée en 1931. En réalité, souffrant des budgets restreints et du manque de locaux, la bibliothèque n'a pris un essor réel qu'en 1935, après son installation dans les locaux qu'elle occupe actuellement, à Zmaj Jovina 1.

En 1940 la Bibliothèque possédait 22.735 volumes. Un certain nombre de ces volumes, environ 4.200, fut perdu durant la guerre, dévoré par l'incendie. D'autres ont été détruits par des soldats allemands qui avaient réquisitionné une partie du bâtiment.

Après la libération la Bibliothèque fut réorganisée. La Bibliothèque possède actuellement environ 50.000 volumes (le recensement est en cours et il est encore impossible de donner le chiffre exact), le nombre de lecteurs inscrits est de 3.800 et les entrées montent à plusieurs dizaines de milliers. La bibliothèque a adopté le système décimal de classement.

Une section pour enfants, disposant d'une vaste et claire salle de lecture, est à la disposition des plus jeunes.